

Autisme

In de jaren tachtig van de vorige eeuw behandelde ik een zorgvuldig door mij gediagnosticeerde vrouw: met de kennis van toen leed zij aan een obsessieve-compulsieve (persoonlijkheids)stoornis. Zij kwam elke week, enkele jaren lang en klaagde steeds dat de psychotherapie haar niet hielp. Ze kon nog steeds geen nieuwe aankopen verdragen, het oude vloerkleed moest blijven liggen, ze piekerde zich suf, moest haar hele omgeving onder controle houden want ze verdroeg geen verandering. Ik deed er een jaar over haar ervan te overtuigen dat ondersteunende medicatie wellicht noodzakelijk was (toen: clomipramine, 120 mg). Ze werd er dik van en het hielp haar niet, ze was boos op me. Ze had een broer en aan hem was vreemd dat hij bijna nooit een woord sprak. Ze had een adolescente zoon bij wie ik een gedragsstoornis constateerde en wellicht zou zijn toestandbeeld nu met AS worden afgekort.

In die tijd diagnosticeerden we bij volwassenen geen stoornissen in het autismespectrum. Gelukkig doen we dat nu wel, ook al lijken sommige klinici (en sommige centra) op het welbekende kind dat een hamertje cadeau heeft gekregen en voor wie de gehele wereld nu op een spijker is gaan lijken. In elk diagnostisch verslag dat ik moet beoordelen voor de masteropleiding, de gz-opleiding, de opleiding tot klinische psycholoog of psychotherapeut komt de vraag naar voren of er sprake kan zijn van autisme. Niet zelden ontmoet ik een echtpaar in de wachtkamer, boven de vijftig, zij voorop en nog voor we zitten barst de bom. Naar haar man wijzend: ik denk dat het een autist is, wilt u hem eens nakijken?

Bij Diagnosis Uitgevers heeft de directeur, Cees Stavenuiter, het veld feilloos aangevoeld en recentelijk het boek *Autisme spectrumstoornis, interdisciplinair basisboek* op de markt gebracht. Voor 28 euro krijgen we 22 auteurs (psychologen, psychiaters, orthopedagogen en een cliëntenvertegenwoordiger) aan het woord in beknopte, heldere hoofdstukken. Vaak zijn die samengestelde boeken slecht leesbaar, bieden weinig samenhangende visie en vergeet je het vorige hoofdstuk als je het volgende leest. Dat is in dit boek allemaal niet het geval; het leest prettig, het is beknopt in zijn uitgebreidheid, het klinkt als een klokje.

Het is ook een verontrustend boek. Er wordt wereldwijd veel onderzoek naar alle aspecten van dit fenomeen gedaan en dagelijks halen die onderzoekjes over alle zogenaamde oorzaken van autisme (meestal correlaties) de kranten. In dit boek worden ze allemaal op een rijtje gezet en het is ontvullend om te zien dat er nauwelijks enige systematische en betrouwbare kennis overblijft. Er is dus ook nog geen ondergrond voor een uitgebreid diagnostisch protocol, zoals hier en daar al in elkaar wordt geklust. De ervaren clinicus gebruikt zijn voelspriet en ervaart veel bij de meer of minder

subtiele contactname en communicatie van iemand die scoort in het autismespectrum. Maar heel vaak daar niet alleen.

De bijdrage door Karin van den Bosch over het autisme vanuit een sociaal-constructivistisch perspectief spreekt mij extra aan. Zij kreeg zelf eens de diagnose Asperger opgeplakt en stelt zich ondermeer de terechte vraag of hier wel van een ziekte sprake is. Ze bespreekt het concept *neurotypical* dat afkomstig is uit het neurodiversiteitsdenken. Autisme wordt hier gezien als een neurologische variant in plaats van een neurologisch gebrek. Het neurologisch profiel van mensen die we scharen onder het autismespectrum is anders dan dat van wat we tot nu toe voor normaal houden. De termen ziekte en stoornis zijn hier (en hier niet alleen) niet op zijn plaats. Een dreigende vervanging van autisme als ziekte of stoornis door autisme als identiteit ("Ik ben autist") is overigens evenmin geschikt. Je identiteit kun je het beste buiten de gezondheidszorg opbouwen en handhaven.

In de jaren tachtig maakten we voor het eerst uitgebreid werk van de diagnostiek en behandeling van persoonlijkheidsstoornissen. De *black box* van de gedragstherapeuten kreeg inhoud. Terugdenkend aan mijn patiënte van toen ben ik blij voor de mensen van nu dat we met veel meer precisie een obsessieve-compulsieve persoonlijkheid en een autismespectrumstoornis uiteen weten te halen en daarmee mensen niet ten onrechte belasten met behandelingen die bedoeld zijn te mislukken. ■

Prof. dr. J.J.L. Derksen is klinisch psycholoog en hoofdredacteur van *GZ-psychologie*

Hilde Geurts, Bram Sizoo, Ilse Noens (Red.).

Autisme spectrumstoornis.

Leusden: Diagnosis uitgevers.

200 p. 28 euro.

ISBN 978-94-91969-07-2